

*I en tid av stora samhällsutmaningar - hur kan den
högre utbildningen bli en tydligare del av lösningen?*

Agenda

09.00 **Introduktion**

Markus Klinton, Örebro universitet

09.15 **Det entreprenöriella universitetet**

Prof. Malin Tillmar, Linnéuniversitetet

09.35 **Exempel från två lärosätena**

Erik Rosell, Linnéuniversitetet

Katarina Ellborg, Linnéuniversitetet

Mattias Dyrvik, Örebro universitet

10.05 **Paus**

10.20 **Panelsamtal**

Ovan deltagare plus studenterna Nawar Alolabi (fr Stockholms universitet), Felicia Gillberg (fr Örebro universitet), Linus Falkstål (fr Linnéuniversitetet), Linnéa Harrysson (fr Linneuniversitetet)

10.40 **Frågor från publiken**

5 § Högskolelag (1992:1434)

Högskolorna skall i sin verksamhet främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö, ekonomisk och social välfärd och rättvisa.

- UKÄ genomförde 2017 en tematisk utvärdering angående arbetet med hållbar utveckling vid lärosätena*
- Flertalet av lärosätena inte levde upp till högskolelagens intentioner
- Vid ett återkopplingsmöte mellan lärosätena och UKÄ framkom att lärosätena upplevde en osäkerhet kring uppgiften.
- Som ett resultat av mötet gavs en (muntlig) rekommendation om att framåt ha de 17 globala målen som utgångspunkt i sitt arbete.

* Christel Persson et al, May 2020 in *Högre utbildning (UH)* Undervisning för hållbar utveckling: att stödja högskolelärares arbete med Agenda 2030

Samhällsutmaningar

Med samhällsutmaningar avses politiskt identifierade problemområden som är akuta för mänskligheten att ta sig an men som är alltför komplexa för att hanteras av en ensam aktör eller inom en separat sektor och därför kräver utvecklade former av forskning och samverkan.

Samsyn Wiki

<https://samsynwiki.su.se/w/index.php?title=Samhällsutmaningar&oldid=5725>

Exempel

Hållbara städer och samhällen

- 11.1 Senast 2030 säkerställa tillgång för alla till fullgoda, säkra och ekonomiskt överkomliga grundläggande tjänster samt rusta upp slumområden.
- 11.2 Senast 2030 tillhandahålla tillgång till säkra, ekonomiskt överkomliga, tillgängliga och för alla. Förbättra vägtrafiksäkerheten, särskilt genom att bygga ut kollektivtrafiken, med särskilt fokus på behoven hos människor i utsatta situationer, kvinnor, barn, personer med funktionsnedsättning och äldre personer.
- 11.3 Till 2030 verka för en inkluderande och hållbar urbanisering samt förbättra kapaciteten för deltagandebaserad, integrerad och hållbar planering och förvaltning av bosättningar i alla länder.
- 11.4 Stärka insatserna för att skydda och trygga världens kultur- och naturarv.
- 11.5 Till 2030 väsentligt minska antalet dödsfall och antalet människor som drabbas av katastrofer, inklusive vattenrelaterade katastrofer. Även tillse att de direkta ekonomiska förlusterna till följd av sådana katastrofer, i form av lägre global BNP, minskar väsentligt. Särskilt fokus bör ligga på att skydda de fattiga och människor i utsatta situationer.
- 11.6 Till 2030 minska städernas negativa miljöpåverkan per person, bland annat genom att ägna särskild uppmärksamhet åt luftkvalitet samt hantering av kommunalt och annat avfall.
- 11.7 Senast 2030 tillhandahålla universell tillgång till säkra, inkluderande och tillgängliga grönområden och offentliga platser, i synnerhet för kvinnor och barn, äldre personer och personer med funktionsnedsättning.
- 11.a Främja positiva ekonomiska, sociala och miljömässiga kopplingar mellan stadsområden, stadsnära områden och landsbygdsområden genom att stärka den nationella och regionala utvecklingsplaneringen.

Forskningspolitiska prop. 2016

I 2016 års forskningspolitiska proposition pekades några av samhällsutmaningarna i FN:s Agenda 2030 ut som prioriterade. I propositionen presenterades de som tillväxtmöjligheter och utmaningar som skulle kunna hanteras genom universitetens innovationsarbete.

- Nästa generations resor och transporter
- Smarta städer
- Cirkulär och biobaserad ekonomi
- Life science
- Uppkopplad industri och nya material

Den högre utbildningens roll – självklar?

Yrkesförberedelse (präster och ämbetspersoner) och **bildning** (1800-talets nyhumanism) vävs samman i 1993 års högskolelag för att succesivt från 1996 få ett ökat fokus på **nyttiggörande**.

7 § Universiteten ska i sin årsredovisning redovisa hur de medel som har tilldelats har använts för att bedriva verksamheten vid innovationskontoret.

I årsredovisningen ska också följande flödestal rapporteras:

1. antal idéer som har kommit in för prövning eller rådgivning från forskare respektive **studenter** och hur en idé definieras och avgränsas,
2. antal idéer som går vidare till verifiering från forskare respektive **studenter** och hur verifiering definieras och avgränsas, och
3. antal idéer som har gått vidare till företagsinkubatorer.

Förordning (2015:139) om fördelning av statliga medel för innovationskontor vid universitet och högskolor

8 § Högskolelag (1992:1434)

Utbildning på grundnivå ska utveckla studenternas

- förmåga att göra självständiga och kritiska bedömningar,
- förmåga att självständigt urskilja, formulera och lösa problem, och
- beredskap att möta förändringar i arbetslivet.

Inom det område som utbildningen avser ska studenterna, utöver kunskaper och färdigheter, utveckla förmåga att

- söka och värdera kunskap på vetenskaplig nivå,
- följa kunskapsutvecklingen, och
- utbyta kunskaper även med personer utan specialkunskaper inom området.

Högskoleförordning (1993:100)

För kandidatexamen skall studenten

- visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter,
- visa insikt om kunskapens roll i samhället och om människors ansvar för hur den används, och
- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att utveckla sin kompetens.

Slutsats

Det finns idag alltså en stark förväntan på lärosätena att arbeta med och engagera sig i samhällsutmaningar.*

- det finns i lagstiftningen på högskoleområdet,
- det ligger i regionala företrädares intresse,
- det pekas särskilt ut i den senaste forskningspropositionen och
- och det finns tydliga finansiella resurser kopplat till arbetet bl a via forskningsstiftelser och Vinnova.

Vi bör särskilt notera att de lärosäten som har innovationskontor (vilket alla enligt Alf Karlsson förslag från förra veckan kommer att vara en möjlighet för alla) skall särskilt följa upp idéer som kommer från studenter och som kan "jacka i" det lokala och nationella innovationsstödsystemet.

Frågan är om "Det entreprenöriella universitetet" kan vara ett svar på förväntningarna?

* Jmf. Erik Falk, May 2019 in *Högre utbildning (UH) Utmaningen med utmaningsdriven utbildning*